Language Teaching and Educational Research

e-ISSN 2636-8102

Volume 1, Issue 2 | 2018

Teaching Translation into L2: Assessment, Problems and Possible Solutions

Nilüfer Denissova

To cite this article:

Denissova, N. (2018). Teaching translation into L2: Assessment, problems and possible solutions. *Language Teaching and Educational Research (LATER), 1*(2), 187-202.

View the journal website

Submit your article to *LATER*

Contact editor

Copyright (c) 2018 *LATER* and the author(s). This is an open access article under CC BY-NC-ND license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

LATER
http://dergipark.gov.tr/later

Language Teaching and Educational Research
e-ISSN: 2636-8102 *LATER*, 2018: 1(2), 187-202
Turkish JournalPark ACADEMIC

Review Article

Teaching translation into L2: Assessment, problems and possible solutions

Nilüfer Denissova[1]
Assistant Professor, Anadolu University, Faculty of Letters, TURKEY

Abstract

The general belief that a competent translation can be made only into the native language of a translator, and that translation into a non-native language would inevitably be inferior was opened for the debates towards the end of the last century. Several studies have demonstrated that this kind of translation has been, as a matter of fact, quite widespread. In the first part of this study the position of translation into L2 both in the world and in Turkey is briefly described and the data indicate that translation into L2 is a solid reality of professional and educational fields. The primary purpose of this paper is to present the translation quality assessment checklist, used at Turkish-Russian Translation Course of Russian Language and Literature BA program. The checklist includes four basic categories: Accuracy, Style, Grammar and Format, with more specific subcategories in each case. The results show the highest grades in categories of Accuracy and Format and the lowest grades in (sub)categories of Grammar/Syntax, Grammar/Punctuation and Style/Register. These results were interpreted within the EMT Translation Competence Framework.

See extended abstract

Received
04 October 2018

Accepted
26 November 2018

Keywords
Translation into L2
Translation training
Translation quality assessment
Translation competence

Suggested APA citation: Denissova, N. (2018). Teaching translation into L2: Assessment, problems and possible solutions. *Language Teaching and Educational Research (LATER), 1*(2), 187-202.

[1] Corresponding Author (nilufer.denissova@gmail.com)

İkinci dile çeviri eğitimi: Değerlendirme, sorunlar ve çözüm önerileri

Öz

Yetkin çevirinin yalnızca çevirmenin ana dili yönünde yapılabileceğine, ikinci/yabancı dil yönünde yapılan çevirinin kaçınılmaz olarak eksik kalacağına ilişkin yaygın görüş geçen yüzyılın sonlarına doğru yeniden tartışmaya açılmıştır. Yapılan araştırmalar, bu tür çevirinin yaygın olarak yapıldığını göstermiş ve bu bilgiler ışığında ikinci dile çeviri (2.DÇ) olgusu akademik çevrelerce mercek altına alınmaya başlanmıştır. Bu çalışmada dünyada ve ülkemizde ikinci dile çeviri etkinliğinin konumu, çeviri işletmecileri ve öğretim programları açısından ele alınarak betimlenmiştir. Bu iki kaynaktan elde edilen bilgiler, 2.DÇ'nin eğitim ve çalışma dünyasının somut bir gerçeği olduğunu göstermiştir. Bunun dışında, Türkçe-Rusça Çeviri dersinde çeviri kalitesini ölçmek için yararlanılan ve Doğruluk, Biçem, Dilbilgisi, Biçim kategorileriyle daha spesifik alt-kategoriler içeren kontrol listesi tanıtılmıştır. Alınan değerlendirme sonuçları, en yüksek notların Doğruluk ve Biçim, en düşük notların Dilbilgisi/Sözdizim, Dilbilgisi/Noktalama İşaretleri ve Biçem/Durumdil (alt)kategorilerinde kaydedildiğini göstermiştir. Bu sonuç, European Master's in Translation (EMT) çeviri edinci modeli çerçevesinde yorumlanmıştır.

Gönderim
04 Ekim 2018

Kabul
26 Kasım 2018

Anahtar kelimeler
İkinci dile çeviri
Çeviri eğitimi
Çeviri kalitesini ölçme
Çeviri edinci

Önerilen APA atıf biçimi: Denissova, N. (2018). İkinci dile çeviri eğitimi: Değerlendirme, sorunlar ve çözüm önerileri. *Language Teaching and Educational Research (LATER), 1*(1), 187-202.

Giriş

Çevirmenin ana dili olmayan bir dile çeviri (farklı kaynaklarda 2. dile çeviri, B diline çeviri, hatta ters yönde çeviri (inverse translation) gibi farklı adlandırmalar kullanılır) konusu yakın zamana kadar akademik ve profesyonel çevrelerde tartışmaya kapalıydı. Kaliteli ve yetkin çevirinin yalnızca çevirmenin ana dili yönünde yapılabileceğine, ikinci dile[1] yapılan çevirinin (bundan sonra 2.DÇ) istisnasız olarak kusurlu olacağına ilişkin sarsılmaz kanı, akademisyenlerin, çeviri işletmecilerinin, çevirmenlerin ve müşterilerinin genel tutumunu şekillendirdi. Örneğin, T. Pavlović bu durumu şu sözlerle betimler: "Çeviride yön konusu, anadil olmayan dile çevirinin tamamıyla reddedilmesi ve tasvip edilmemesi şeklinde, geleneksel çeviribilim tarafından uzun süre boyunca ihmal edilmiştir, hatta tümüyle görmezden gelinmiştir. Bu konu […] 1990'lı yıllara dek adeta "üstüne çimento dökülmüş" durumdaydı."[2] (2013, s. 149).

Pokorn, Martin Luther'in İncil çevirisi sürecinde yaptığı açıklamaları, daha sonra Romantizm akımının yazar ve şairlerinin görüşleri bu tutumun tarihsel çıkış noktası olabileceğini dile getirir. Luther, Almancanın ana dili olmasının ona özel bir üstünlük sağladığına inanırdı. Romantikler ise dilin bir milletin imge dünyasının içkin, ayrılmaz parçası olduğunu ve bu nedenle yalnızca ana dil konuşurları tarafından tam anlamıyla doğru algılanabileceğini düşünürdü. Bu görüş yıllar içinde yaygınlık kazanarak genel kural haline geldi (Pokorn, 2005; Kościuczuk, 2016). Spesifik olarak çeviribilim alanına bakıldığında, Peter Newmark' ın çeviri ders kitabının ilk sayfalarında okuruna seslendiği şu sözler akla gelir: "Bu kitabın okuru olarak senin devamlı kullandığın dile çeviri yapmayı öğrendiğini varsayıyorum, çünkü bu doğal, hatasız ve üst seviyede etkili çeviri yapmanın tek yoludur. Ancak çevirmenlerin çoğunun kendi dillerinden başka bir dile çeviri ("kullanımlık" çeviri)[3] yaptıkları, bunu yaparken de birçok kişiyi eğlendirdikleri de bir gerçektir".[4] (1988, s. 3)

2.DÇ / 2. dilde yazma konusundaki akademik tartışmaların göreceli olarak yeni olmasına karşın, konuya farklı açılardan yaklaşan oldukça kapsamlı bir literatür şimdiden ortaya çıkmıştır. Örneğin, Campbell (1998), Cumming (1997, 1998, 2001), Whyatt ve Kościuczuk (2013), Pokorn (2000, 2016), Pavlović, N. (2008), Pavlović, T. (2013), Zhang ve Pang (2014) gibi çalışmalarda bu olgunun varlığı ve gerekliliği kabul edilerek çeşitli boyutlarına ışık tutulur. Zhang ve Pang (2014), 2.DÇ yi bir dil öğrenme tekniği olarak incelerken Karim ve Nassaji (2013), Rinnert ve Kobayashi (2009) birinci dilin ikinci dilde yazma becerisine etkisini mercek altına alır. Akyel (1994), Akyel ve Kamışlı (1996) aynı konuyu Türkçe-İngilizce bağlamında araştırmıştır. Whyatt ve Kościuczuk (2013) ve Kościuczuk (2016) Polonya'daki, Pavlović, N. (2008) ve Pavlović, T. (2013) ise Hırvatistan'daki durumu örnek vermektedir. Heeb (2016) ise ikinci dile çeviri yapan çevirmenlerin mesleki öz-algısını (professional self-

[1] Ana dil, yabancı dil, ikinci dil kavramlarıyla ilgili tartışma için bkz. (Pokorn, 2005, s. 1-23; Gülmüş, 2012)

[2] "The notion of directionality had long been neglected, if not completely ignored, by traditional translation studies in the sense that translation into a non-mother tongue was completely rejected and disapproved. This position of directionality […] had been, so to say, "cemented" until the 1990s…" Aksi belirtilmedikçe makale içindeki çeviriler makale yazarına aittir.

[3] Kullanımlık çeviri; kullanımlık metinler denilen, bir diğer deyişle yazınsal, kurgusal olmayan metinlerin çevirisidir. Örneğin, gazete haberi, sözleşme, kullanım kılavuzu vb.

[4] "I shall assume that you, the reader, are learning to translate into your language of habitual use, since that is the only way you can translate naturally, accurately and with maximum effectiveness. In fact, however, most translators do translate out of their own language ('service' translation) and contribute greatly to many people's hilarity in the process."

concept) incelemiştir. Cumming (1997) ve Hamp-Lyons (1991) ise 2. dilde yazılan metinlerin akademik değerlendirmesi için bir çerçeve sunmuştur.

2.DÇ olgusuna genel olarak olumsuz yaklaşanlar arasında Chriss (2000) ve Sofer' in (2012) çalışmalarından bahsedilebilir. Sofer, kitabının "Uzman Çevirmen Olmanın Koşulları" başlıklı bölümünde anadil yönünde çeviri yapmayı bu koşullardan biri olarak sayar. Çünkü "yıllar boyunca süren eğitim ve iş deneyimi bile bir kişinin ikinci dilinde kendini tamamen evinde gibi hissetmesi için yeterli olmayabilir[5]". Yazar, bu alanda istisnalar olabilmekle birlikte son derece nadir olduklarını vurgular (2012, s. 22-23). Chriss ise çevirmenlerin genel olarak A dillerinden (çevirmenin anadili) B veya C dillerine çeviri yaptıklarını söyler ancak kişisel yetenekleri ve piyasa koşullarının bu durumu değiştirebildiğini dile getirir (s. 225-226). Bununla birlikte, iki dili A seviyesinde bilmenin olası olmadığını da dolaylı olarak ifade eder: "Çok az kişinin iki A dili vardır ancak siz de onlardan biriyseniz bu iddiayı dile getirirken dikkatli olmalısınız zira birçok insan buna kuşkuyla bakabilir."[6] (2000, s. 26)

Öte yandan, örneğin, Whyatt ve Kościuczuk (2013), günümüz çeviribiliminin ve özellikle çeviri pratiğinin geldiği noktada bu aksiyomu sorgulamaya açmanın gerektiği görüşündedir. Pokorn (2005) ise 2.DÇ konusuna olumsuz yaklaşımın "yeterince kuramlaştırılmamış ve sorgulanmadan kabul edilmiş (undertheorised and taken for granted)" olduğunu savunur (s. 10). Özellikle tabu olarak görülen yazın çevirisini konu ettiği çalışmasında Pokorn şu sonuca varır: "Böylelikle "geleneksel" ve herkesçe kabul edilmiş varsayımlarından hiçbirinin doğru olmadığı kanıtlandı […] Çevirinin kalitesi, akıcılığı ve kabul edilebilirliği […] spesifik olarak her çevirmenin anadiline ya da hangi yönde çeviri yaptığına değil, onun henüz tanımlanmamış bireysel becerilerine, stratejisine, kaynak ve erek kültür bilgilerine bağlıdır."[7] (a.g.e: 12).

Görüldüğü gibi 2.DÇ konusu alanyazında çeşitli açılardan aktif biçimde tartışılmakta ve karşıt görüşler için konu olmaya devam etmektedir. Bu tartışma devam ederken birçok eğitim kurumunda 2.DÇ dersleri verilmekte ve çevirmenler bu tür çeviriyi aktif olarak yapmaktadır. 2.DÇ olgusuna eğitim cephesinden bakmak, Türkçe-Rusça Çeviri ders örneğinde bazı uygulama örneklerini tanıtmak bu çalışmanın amacını oluşturmuştur.

Araştırmanın amacı ve içyapısı

Bu çalışmanın genel amacı, lisans düzeyinde verilen 2.DÇ dersinin öğrencileri gerçek iş yaşamına daha iyi hazırlamak için nasıl düzenlenebileceği sorusuna yanıt aramak, bu arayışa katkıda bulunmaktır. Bu amacın altında belirlenen birincil amaçlarsa çeviri/dil öğrencilerine alanla ilgili verilebilecek doğru yönlendirmelerin belirlenmesine katkı sunmak; derste yapılan

[5] "…even years of study and experience do not necessarily enable one to be completely at home with an acquired language"(Sofer, 2012, p. 22).

[6] "What very few people have is two A languages, and even if you are one of those who do, take care in making the claim, as many people will be skeptical".

[7] "None of the "traditional" and commonly-accepted assumptions thus proved to be true […] quality of the translation, its fluency and acceptability […] depend primarily on the yet undetermined individual abilities of a particular translator, on his/her translation strategy, on his/her knowledge of the source and target cultures, and not on his/her mother tongue and the direction into which he/she is translating".

çevirilerin değerlendirilmesi için bir şablon önermek; en yaygın hatalarının niteliğini araştırmak; çeviri edincini geliştirme çerçevesinde çözümler önermek şeklinde sıralanabilir.

Birincil amaçlar doğrultusunda, gerçek iş yaşamının koşullarını öğrenmek için dünyada ve ülkemizdeki 2.DÇ durumunu incelemek, bu alanı en genel hatlarıyla da olsa betimlemek gereksinimi doğmuş ve çalışmanın ikincil amacını oluşturmuştur. Tüm bunlardan yola çıkarak çalışmanın içyapısı, bölümleri ve başlıca soruları şöyle şekillenmiştir: Önce dünyada ve Türkiye'de ikinci dile çeviri olgusunun genel durumu, çeviri işletmecilerinin yaklaşımı ve ilgili lisans programları incelenerek ana hatlarıyla betimlenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise çeviri değerlendirme şablonu tanıtılmış, uygulanma sonuçları sunulmuş, hataların niteliği ve sıklık oranları tespit edilmiş, olası nedenleri belirlenmiş ve EMT (European Master's in Translation) çeviri edinci çerçevesinde çözümler önerilmiştir.

Dünyada ve özellikle Türkiye'de 2. DÇ'nin durumunu derinlemesine incelemek geniş kapsamlı ve halen araştırmacısını bekleyen bir konudur. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda söz konusu inceleme yalnızca en genel hatlarıyla sınırlı tutulmuştur. Dünyada 2.DÇ durumunu betimlemek için kaynak taraması yapılmış, IAPTI (International Association of Professional Translators and Interpreters/Uzman Yazılı ve Sözlü Çevirmenlerin Uluslararası Birliği) tarafından Ocak 2015'te yayımlanan "Translation into a non-native language/Anadil olmayan dile çeviri" adlı araştırmanın sonuçlarından yararlanılmıştır. Ülkemizde benzer kapsamda bir araştırma henüz yapılmadığından durumun genel betimlenmesini yapabilmek amacıyla iki farklı kaynaktan görüş alınmış ya da bilgi derlenmiştir. Türkiye'nin en eski çeviri işletmelerinden üçünün sahipleriyle yazışmalar yapılmış, hem 2.DÇ'ye ilişkin hem derste uygulanan değerlendirme şablonuna ilişkin görüşleri alınmıştır. Eğitim alanındaki durumu betimlemek için yedi üniversitenin Rus Dili ve Edebiyatı veya Rusça Mütercim Tercümanlık bölümlerinin çevrimiçi erişimine açık olan ders programları incelenmiş, 2.DÇ dersinin verilme sıklığı araştırılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde tanıtılan çeviri değerlendirme şablonu ise Mesleki Yeterlilik Kurumunun oluşturduğu çalışma grubu tarafından geliştirilen "Ulusal Meslek Standardı/Çevirmen. Seviye 6" belgesi (2012) temel alınarak ve öğrencilerin seviyesine uyarlanarak hazırlanmıştır. Yukarıda da vurgulandığı gibi şablon, uzman görüşlerine sunulmuş ve genel olarak uygun bulunmuştur. Geçme notunun 70 olması da aynı şekilde onaylanmıştır.

Bulgular

Dünyada ikinci dile çevirinin konumu

IAPTI tarafından Ocak 2015'te yayımlanan "Translation into a non-native language" adlı araştırma sonuçları konuya ilişkin önemli ipuçları içermektedir. Bir çevrimiçi anket biçiminde Şubat-Mart 2014 tarihlerinde düzenlenen araştırmaya yaklaşık 800 kişi katılmıştır. Katılımcıların %48.32'si çeviri alanında, %39.18'i ise dil alanında üniversite diplomasına sahip olduğunu bildirmiştir. Mesleki deneyim süreleriyse 5 ila 30 yıl arasında olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların büyük çoğunun hem diplomalı/sertifikalı, hem deneyimli uzman çevirmenler olduklarını söylemek olasıdır. *Ana diliniz olarak gördüğünüz dil sayısı kaçtır?* sorusuna 629 kişi (1), 140 kişi (2), 9 kişi (3 ya da daha fazla) cevabını vermiştir; bir diğer ifadeyle katılımcıların çoğu ikidilli (bilingual) kişiler değildir. Birden fazla ana dili olduğunu belirten yaklaşık 150 kişilik gruba *Eğer birden fazla ana diliniz varsa her biri yönünde çeviri*

yapıyor musunuz? sorusu sorulmuştur. 71 kişi (~%47), her yönde aynı çeviri hizmeti verdiğini ifade ederken 56 kişi (~%37) her iki yönde de çeviri yapmakla birlikte ağırlıklı olarak bir yönde çalıştığını bildirmiştir. Tüm katılımcılara yöneltilen *Ana diliniz olmayan bir dile çeviri yapıyor musunuz?* sorusuna 351 kişi (%45.47) *Hayır*, 344 kişi ise (%44.56) *Evet, 1* yanıtını vermiştir. Özetle, katılımcıların hemen hemen yarısı birinci yabancı dile çeviri yaptığını belirtmiştir ve iki yönde çeviri yapma oranı ikidilli kişilerde biraz daha fazladır.

Anket katılımcılarının yaptıkları yorumlar, çalışma koşullarına ve 2.DÇ'yi yapma nedenlerine daha detaylı açıklamalar getirmektedir. Estonca, Slovence, Çekçe, Lehçe, Letonca gibi "sınırlı yaygınlığa sahip" dillerden İngilizceye çeviri yapan kişiler, bu dil çiftlerinde ana dili İngilizce olan çevirmenleri bulmanın oldukça zor olduğunu belirtmişlerdir:

> *"Başlıca dil çiftim Estonca-İngilizce ve Estonyalıların İngilizceye çeviri yapmaları sık görülen bir durumdur. Aslında Estoncaya çeviri yapan İngilizce ana dili olan kimseye rastlamadım"* (IAPTI, 2015, s. 32).

Çoğu zaman dilin sınırlı yaygınlığının yanı sıra onun yüksek zorluk derecesi de faktörler arasında yer almaktadır:

> *"Çekler için İngilizceye çeviri yapmak çok alışıldık bir durum ama İngilizce ana dili olanlar Çekçeye çeviri yapmıyor çünkü bu dil, onu mükemmel derecede öğrenebilmek için fazlasıyla zordur"*[8] (IAPTI, 2015, s. 31).

Pokorn (2005, s. 37) da sınırlı yaygınlığa sahip dillerde (languages with limited distribution) 2.DÇ'nin daha sık görüldüğünü belirtir. Bu iki faktörün dışında, aslında onlarla bağlantılı olan piyasa talepleri de öne sürülen nedenler arasındadır:

> *[Almanca-İngilizce] "Almanca'dan İngilizce'ye çeviri talebi çok fazla, bu nedenle Almanca ana dili olan çevirmenler için İngilizceye çeviri yapmak sıkça görülen bir durumdur".*
> *"İsveççe>İngilizce ve Fince>İngilizce dil kombinasyonlarında talep arzı fazlasıyla aşıyor, bu yüzden birçok İsveçli ve Finli İngilizce'ye çeviri yapıyor"* (IAPTI, 2015, s. 31).

Nitekim bazı ülkelerde 2.DÇ hem eğitim kurumları hem de çevirmenlik sertifikasyon süreçlerini yürüten resmî kurumlar tarafından yasal olarak zorunlu kılınmıştır:

> *"Arjantin'de, en azından, bu durum gayet yaygındır. Çoğu üniversitede hem ana diliniz yönünde hem de ikinci diliniz yönünde çeviri öğretilir ve yapmanız talep edilir. [..] …yasalar, İngilizce yazılmış tüm belgelerinin Arjantinli bir çevirmen tarafından İspanyolca'ya çevrilmesini zorunlu kılar (daha doğrusu, Arjantin'de üniversite bitirmiş biri tarafından)…"*

[8] Tüm alıntılarda orijinal yazı biçimi korunmuştur. Benzer görüşler Arapça, Rusça, Bulgarca, Macarca, Lehçe, Yunanca, Çince, İsveççe, Fince, Japonca ve diğer diller için aktarılmıştır.

> *[Başlıca dil çifti İngilizce>Flemenkçe. Ters yönde Flemenkçe>İngilizce.] "Hem İNG>ALM hem İNG>FLM konuşan biri olarak: Her iki gruptaki çevirmenler ana dilleri olmayan bir dile çeviri yapar çünkü çevirmenlik sertifikasını almak için bakanlık bunu talep eder"* (a.g.e.: 30).

Özetlemek gerekirse, 2.DÇ yapma nedenleri arasında dilin kısıtlı bilinirliği ve yeterli sayıda uzman çevirmenin bulunmaması, dilin zorluğu, piyasa talepleri ve bazı resmi uygulamalar sayılabilir. Bu faktörler kısmen Türkçe-Rusça çeviri süreci için de geçerlidir: Bilindiği gibi, tarihsel sınıflandırmada Türkçe Ural-Altay dillerinin Altay öbeğine, Rusça ise Hint-Avrupa dillerinin Baltık-Slav öbeği, Slav altöbeği, Doğu Slav grubuna girer (Vardar, 2001, s. 148-150). Türsel sınıflandırma açısından Türkçe bitişimli (bağlantılı), Rusça ise bükünlü (bireşimli) bir dildir. Bir yabancı için, birbirinden olabildiğince farklı olan bu iki dilde çeviri yapacak kadar ileri bilgi seviyesine ulaşmak olağanüstü zaman, emek ve koşullar gerektirir, dolayısıyla da az rastlanır. Bu durumda Türkçe ana dil konuşuru çevirmenlerin en azından varsayım olarak Rusça'ya çeviri yapmak zorunda kalabilecekleri tahmin edilebilir.

Türkiye'de ikinci dile çevirinin konumu

Çeviri işletmeleri sahiplerinin görüşleri

Çeviri işletmecilerinin görüşlerini öğrenmek amacıyla yazışmalar gerçekleştirilmiştir. Piyasanın en eski çeviri bürolarından üçünün sahiplerine *(1) İkinci/yabancı dile çeviri olgusu, çeviri piyasasının somut bir gerçeği midir? Türkiye'de sıklıkla yapılır mı, piyasa tarafından talep edilen bir hizmet mi? Hangi metin türleri için? (2) Bu tür çeviriyi yapan çevirmenlerin genel profili nedir? Yurt dışında doğmuş, büyümüş ikidilli çevirmenler mi çoğunlukta? Editörlük, son okuma gibi süreçlerde bir değişiklik oluyor mu? (3) Konuya ilişkin kişisel yaklaşımınız nasıl?* şeklinde sorular yöneltilmiştir.

Alınan yanıtlarda şu ortak noktalar öne çıkmıştır: Doğru olan ve uygulamada tercih edilen anadile çeviridir ancak bu her zaman mümkün olmamaktadır. Nedenler arasındaysa yabancıların Türkçe, Farsça, Çince gibi dilleri öğrenmekte yavaş kalması, ve/veya çeviri yapmak için bu dilleri tercih etmemesi gösterilmiştir. Bundan dolayı ülkemizde Türkçe'den diğer dillere yapılan çevirilerin bir kısmını anadilleri Türkçe olan çevirmenlerin yaptığı öğrenilmiştir. Bir diğer deyişle 2. DÇ'nin yerel çeviri piyasasının somut bir gerçeği olduğu ifade edilmiştir. Uzmanlardan biri, çeviri projelerinde ikidilli çevirmenlerin daha başarılı oldukları dile getirmiştir. Bununla birlikte, ülkemizde Başbakanlık verilerine göre 6500'den fazla aktif çeviri bürosunun olduğu ve bu kadar büyük bir iş hacmini karşılayacak ikidilli uzman çevirmenin bulunmadığı vurgulanmıştır. Bu durumda, görüşme yapılan uzmanlardan birinin sözleriyle, "tahsilinin bir kısmını orada bir kısmını burada tamamlamış, iki dile de yakın derecede hakim çevirmenler olduğu gibi, orta, lise ve üniversite tahsilini yabancı dilde tamamlamış ve alan uzmanlığı veya çeviri deneyimi olan çevirmenler" tercih edilmektedir. Bütün uzmanlar, bu tür çevirilerin her zaman anadil konuşuru editör tarafından kontrol edildiği, bunun mutlak bir koşul olduğu hususunun altını çizmiştir. Bu noktada profesyonel

editörlerin sayısal yetersizliği özellikle yüksek öğretim düzleminde çözümünü bekleyen bir sorun olarak gösterilmiştir.

Böylelikle, yürütülen tahminlerin ve yapılan tespitlerin Türkiye için de geçerli olduğu görülmektedir. Piyasa koşulları, ikidilli uzman çevirmenlerin sayısal yetersizliği gibi faktörlerin 2.DÇ'yi bir anlamda kaçınılmaz kıldığı söylenebilir.

Çeviri lisans dersleri

Araştırma sürecinde Anadolu, Selçuk, Hacı Bayram Veli Üniversitelerinin Rus Dili ve Edebiyatı; Okan, İstanbul Aydın, Beykent ve Avrasya Üniversitelerinin ise Rusça Mütercim-Tercümanlık bölümlerinin ders programları incelenmiştir. Çevrimiçi erişilebilen ders programlarına göre Türkçe-Rusça çeviri dersleri Anadolu ve Selçuk Üniversitelerinde 3., Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde 2. sınıftan itibaren başlar. Okan Üniversitesi Rusça MT programında ardıl çeviri derslerinde öğrencinin iki yönde de çeviri yapması öngörülür. İstanbul Aydın Üniversitesi'nde Uygulamalı Rusça Çevirmenliği ders programında aynı şekilde ardıl çeviri dersleri zorunlu dersler arasında yer alır. Beykent Üniversitesi MT (Rusça) programının program çıktıları arasında "*…yazılı ve sözlü çeviri yapar.*" ve "*Rusça-Türkçe karşılıklı çeviri metinleri üzerine incelemelerde bulunur.*" gibi maddeler bulunur. Avrasya Üniversitesi Rusça MT ders programında ardıl çeviri derslerinin yanı sıra görüşme çevirmenliği dersleri de verilir. Daha önce de vurgulandığı gibi, Türkiye'deki çeviri piyasasında editörlerin ve son okuma uzmanlarının sayısal yetersizliği söz konusudur. Avrasya Üniversitesi'nde verilen Düzeltmenlik ve Son Okuma dersleri bu bağlamda olumlu ve önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir. Genele bakıldığında, bu dil çiftinde eğitim veren okulların en azından çoğunda 2.DÇ derslerinin verildiği söylenebilir.

Değerlendirme şablonu ve uygulanma sonuçları

Tablo 1'de sunulan şablonun oluşturulma gerekçesi, öğrencileri gerçek çalışma ortamında karşılaşabilecekleri durumlara hazırlamaktır, çünkü çeviri bürolarında benzer değerlendirme süreçlerinin uygulandığı bilinmekte ve ayrıca benzer listeler Ulusal Meslek Standartları'nda da yer almaktadır. Şablon, "Ulusal Meslek Standardı/Çevirmen. Seviye 6" belgesi (2012) doğrultusunda hazırlanmış, öğrencilerin seviyesine göre sadeleştirilmiş ve denenmiştir. Bunun yanı sıra, önceki bölümlerde anılan çeviri işletmecileriyle (onlardan biri aynı zamanda MYK çalışma grubunun üyesidir) uzman görüşlerini alınmak üzere paylaşılmıştır. Şablon kapsam ve puanlama açısından genel olarak olumlu, hâlihazırda uygulanan şablonlara benzer olarak değerlendirilmiş, geçme notunun 70 olması da yine aktif uygulamalarıyla aynı ve uygun bulunmuştur.[9]

[9] Görüş için başvurulan ve aynı zamanda MYK Çevirmen Yeterlilikleri çalışma grubunda görev alan uzman, bu durumu: " MYK Çevirmen Yeterliliklerinin yazımında biz de benzer tablolar oluşturduk. […] Özel Alan Çevirisi Yeterliliklerinde çok daha net görülür. Önümüzdeki birkaç hafta içinde kamuoyuyla paylaşılacak. […] Puanlamada da biz de yeterlilik için 70 puanı hedefledik." sözleriyle değerlendirmiştir. Bir diğer uzman ise uzmanlık alanı çevirileri için geçme puanının 85, yeni mezunlar için 70 olduğunu, değerlendirme ölçütlerinin çok benzediğini ifade etmiştir.

Tablo 1. Çeviri değerlendirme şablonu

DOĞRULUK	Anlam doğru aktarılmış, olumsuz kayma[10] ve/veya yanlış yorumlama[11] yapılmamıştır.	40
	Standart terminoloji kullanılmıştır.	20
	Terminoloji kullanımı tutarlıdır.	20
	Çevrilmeden bırakılan kaynak metin (KM) kısımları yoktur.	20
	TOPLAM	100
BİÇEM	Durumdil doğru aktarılmıştır.	40
	Gereksiz yere yabancı sözcükler kullanılmamıştır.	30
	Etken/edilgen çatı metnin genel biçemsel profiline uygun olarak kullanılmıştır.	30
	TOPLAM	100
DİLBİLGİSİ	İmla hataları yapılmamıştır.	20
	Baskı/yazım hataları yapılmamıştır.	10
	Dilbilgisi hataları yapılmamıştır.	30
	Sözdizim hataları yapılmamıştır.	20
	Noktalama hataları yapılmamıştır.	20
	TOPLAM	100

[10] Olumsuz kay(dır)ma (negative shift) – Anton Popovič'e göre (1987) çevirmenin yanlış anlaması yüzünden çeviri metnin yanlış ya da eksik çevrilmesi. Olumsuz kaydırma çevirmenin dili iyi bilmemesinden ya da kaynak metnin yapısının yüzeysel olarak yorumlamasından kaynaklanabilir. (Berk, 2005, s. 140)

[11] Yanlış yorumlama (misinterpretation) – çevirmenin özgün metni yanlış anlaması ya da gerekli genel kültürel bilgiden yoksun oluşu sonucu özgün metindeki bir sözcüğü ya da bölüme yazarın verdiği anlamdan tamamen başka bir anlam verdiği bir çeviri hatası. (Berk, 2005, s. 163)

	Metnin sayfa üzerindeki düzenlenmesi doğru yapılmıştır.	100/50
BİÇİM/FORMAT	Yazı tipi/biçimi doğru seçilmiştir.	40
	Boşluklar doğru ayarlanmıştır.	10
	TOPLAM	100
	NOT	**100**

Görüldüğü gibi, liste dört ana kategoriden oluşmaktadır: Doğruluk, çevirmenin kaynak metnin anlamını ne kadar doğru çözümlediğini ve aktardığını ölçer, bu süreçte yapılabilecek anlam kaymalarını, seçilen terminolojinin doğruluğunu ve kullanım tutarlılığını kapsar. Biçem, çevirmenin kullandığı dilin verilen metnin türüne uygun olup olmadığını sorgular; örneğin, resmi bir yazıda bulunmaması gereken günlük dile özgü sözcük ve dilbilgisel, sözdizimsel yapılarının kullanımına odaklanır. Dilbilgisi kategorisi, adından da anlaşılacağı gibi, imladan sözdizimine kadar geniş yelpazede çevirinin doğruluğunu inceler. Biçim/Format kategorisiyse metnin sayfa üzerindeki görünümünü, düzenlenmesini mercek altına alır. Bu kategorideki son iki madde çoğu zaman uygulanabilir değildir çünkü sınav çevirileri elle yazılmaktadır; bu durumda kategorinin ilk maddesinin puanı 100 olarak kabul edilmiştir.

Türkçe-Rusça Çeviri (TRÇ) I, II, III ve IV dersi mevcut araştırmacının bulunduğu üniversitede üçüncü sınıftan başlayarak dört yarıyıl boyunca verilmektedir. I ve II dersleri araştırmacı tarafından yürütülmektedir. Ders, A ve B şubelerinde haftalık ardışık üç saat olarak verilmektedir. 2016-2017 ve 2017-2018 akademik yıllarında her şubedeki öğrenci sayısı en az 20, en çok 32 olmuştur; dolayısıyla ortalama 50 üçüncü sınıf öğrencisi bir yarıyılda bu dersi almıştır.

Piyasa talepleri doğrultusunda TRÇ I dersi için ticari yazışmalar, TRÇ II dersi için standart dış ticaret sözleşmesi ders materyali olarak seçilmiştir. Metin seçiminde tanıtım mektubu ve işbirliğine davet gibi büyük ölçüde standart, kalıplaşmış ifadeleri içeren yazışma örnekleri tercih edilmiştir. Bilgisayar Destekli Çeviri (BDÇ) araçlarının kullanımı dersi, gereken donanımın bulunmaması nedeniyle yapılamamaktadır; bu araçlarla ilgili genel bilgiler verilir, videolar yardımıyla kullanım örnekleri gösterilir. Derslerde araştırma yapma, koşut metin ve alan sözlükleri kullanma ve terimce oluşturma becerilerine ağırlık verilir. Uygulama aşamasında öğrencinin her derste koşut metinler yardımıyla kısa terimce oluşturması ve 110-120 sözcük uzunluğunda benzer içerikli metni, terimce, dijital ve/veya basılı sözlük kullanarak Rusça'ya çevirmesi beklenir. Terimce oluşturma çalışması iki ya da üç kişilik gruplar halinde gerçekleştirilirken, çeviri bireysel olarak yapılır. Bu haftalık kısa çeviriler değerlendirilir ve genel dönem notuna eklenir, haftalık terimce çalışması ise projektörle ekrana yansıtılarak sınıfla birlikte incelenir ve gerekirse düzeltilir. Düzeltilmiş kısa terimceler genel terimceye eklenir; bu genel terimce sınav sırasında basılı sözlükle birlikte kullanılabilir. Sınav sırasında

dijital sözlüklerin kullanılmasına izin verilmez. Sınav, terimce oluşturma ve çeviri olmak üzere birbirinden içerik açısından bağımsız iki bölümden oluşur. 120-150 sözcük uzunluğundaki kaynak metinler derste işlenen metinlerle genel konu bakımından benzerlik taşır.

Bu çalışma sürecinde 2016-2017 ve 2017-2018 akademik yıllarında TRÇ I ve II dersini almış olan yaklaşık 200 öğrencinin haftalık çevirileri, ara ve final sınav kâğıtları incelenmiştir. Sınavlara girmeyen, devamsız veya F notu alan öğrenciler elendiğinde incelenen toplam sınav/ödev kâğıdı sayısı 363 olmuştur.

Değerlendirme sonuçları şu şekildedir: Ortalama not 67.18'dir. Üniversitede kullanılan resmi harf notlarından bağımsız olarak, gerçek çalışma hayatında çevirinin son okuma ve editörlük aşamasına geçebilmesi için gereken minimal not 70 olarak kabul edilmiştir. Böylelikle ortalama öğrenci yeterli puan alamamıştır. 70 puan sınırını aşan sınav kağıtlarında 95-100 aralığındaki en yüksek puanlar Biçim/Format, ardından 75-93 puan Doğruluk kategorilerinden alınmıştır. 60-82 aralığındaki en düşük notlar Dilbilgisi kategorilerinden alınmıştır. Burada "Dilbilgisi hataları yapılmamıştır" alt-kategorisinde Ad durumu (падеж) ve Eylem durumu (вид) yanlışlıkları sıklıkla görülürken, "Sözdizim hataları yapılmamıştır" alt-kategorisinde bileşik tümcelerde yan tümcelerin sıralanması yanlışlıkları ağırlıktadır. Dikkat çeken bir diğer düşük not Biçem/Durumdil maddesinde kaydedilmiştir: 40 üzerinden ortalama 25. Burada en sık yapılan yanlışlık metnin biçemsel profiline uymayan (örn., eskimiş ya da günlük dile özgü) sözcüklerin kullanılması olmuştur. Genele bakıldığında 200 kişi arasında en az düzeltmeyle hazır hale gelebilecek çeviriyi yapabilmiş öğrenci sayısı dörttür.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu sonucu değerlendirirken çevirinin henüz eğitimini tamamlamamış ve bu dersi yeni almaya başlamış kişiler tarafından yapıldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bununla birlikte, başarı olarak nitelendirilebilecek sonuçlar da kaydedilmiştir. Kaynak metni çözümlemesinde herhangi bir sorunun yaşanmaması beklenebilecek bir sonuçtur. Metinler öğrencinin ana/birinci dilinde yazılmış ve metin türü gereği yoruma açık bilgiler içermemiştir. Ancak, standart ve tutarlı terminoloji kullanımı hiç kuşkusuz olumlu bir göstergedir, öğrencinin uygun terimleri araştırıp bulma ve tutarlı bir biçimde kullanma becerisinin gelişmekte olduğuna, bu konuda gereken farkındalığın oluştuğuna işaret eder. Türkçe-Rusça dil çiftinde kaliteli özel alan sözlüklerinin sayısal azlığı doğru terimin bulunmasını zaman zaman zorlaştırmaktadır, bu durumda öğrenciler İngilizce üzerinden (Türkçe-İngilizce-Rusça) terim aramak durumunda kalmaktadır. Yine de bu metin türüne uygun düşen terim ya da yapı bulunamayabilir; bu zorluk, durumdil notunu düşüren etkenlerden biridir. Bir diğer etken, öğrencinin verilen metin türünde (örneğin, bir şirketin tanıtım yazısı) henüz yeterince uzmanlaşmamış olmasıdır. Dilbilgisi kategorisinden alınan düşük notları yorumlayabilmek için çeviri edinci modelinden destek almak daha açıklayıcı olacaktır.

Çeviri edinci ve alt-edinçlerin sınıflandırılması konusunda kapsamlı literatür mevcuttur (Pym, 2003; Neubert, 2000; Schäffner, 2000; Yazıcı, 2007; Akdağ, 2015; Komissarov, 2002; Denissova, 2017). (Sınıflandırmalar için bkz: PACTE (2003, 2005, 2011; Beeby, 2000; Hurtado Albir, 2007; EMT, 2017, TransComp (Göpferich, 2013). Her sınıflandırmada çevirmenin dilbilgisel yeterliliğini ölçen alt-edinç, değişen kapsam ve adlarda da olsa, mutlaka yer alır. Örneğin, Neubert'in, Komissarov'un, Akdağ'ın önerdikleri sınıflandırmalarda *Dil* (Language)

alt-edincini, Schäffner'de *Dilbilimsel* (Linguistic) alt-edincini, PACTE'de *İkidilli* (Bilingual), TransComp'ta *En az iki dilde iletişim yeterliliği* (Communicative competence in at least 2 languages) gibi alt-edinçleri buluruz. EMT (European Master's in Translation) için Avrupa Komisyonu bünyesinde geliştirilen edinç modelindeyse (competence framework, EMT, 2017, s. 3) edinç, "…bilgi, beceri ve kişisel, sosyal ve/veya yöntemsel yetilerini, çalışma ve öğrenme ortamlarının yanı sıra mesleki ve kişisel gelişim konularında kanıtlanmış kullanma yeterliliği" olarak tanımlanmıştır.[12] Alt-edinçleri ise 1-dil ve kültür, 2-çeviri, 3-teknoloji, 4-kişisel ve kişilerarası, 5-hizmet sunma şeklinde sıralanmıştır. İlk sırada yer alan dil ve kültür alt-edinci, "tüm diğer alt-edinçlerin arkasındaki itici güç" biçiminde tanımlanmış ve en az iki dilde Avrupa Dil Sertifikasına göre C1 düzeyi, bu alt-edincin önkoşulu olarak sunulmuştur (EMT, 2017, s. 6). Dilbilimsel bilgi ve becerilerin yanı sıra toplumdilbilimsel, kültürel ve kültürlerarası bilgiler de aynı alt-edincin tanımında yer almakta ve "gelişmiş çeviri edinci için temel oluşturdukları" vurgulanmaktadır (a.g.y.). Bir diğer deyişle teknoloji, hizmet sunma, araştırma gibi alt-edinçlerin toplamı, sağlam dilbilgisi temeli olmadan yetersiz kalmaktadır. Bu sonuç ve çıkarımların doğrultusunda gerçek eğitim ortamında uygulanmak üzere şu öneriler sunulabilir: Öğrenciler, Rusçanın ana dil olarak konuşulduğu ülkelerde bulunup dilsel alt-edinçlerini geliştirebilecekleri Erasmus, Mevlâna, burs programları gibi çeşitli eğitim olanaklarından yararlanmaları için yönlendirilebilir. Bunun yanı sıra, lisans programı kapsamında verilen morfoloji ve sözdizim derslerine ek olarak "Yabancı dil olarak Rusça" çevrimiçi kurslarını takip etmeleri önerilebilir, söz konusu kursların tanıtım seminerleri düzenlenebilir. Spesifik olarak 2.DÇ konusundaysa, sağlam dilbilgisi temelinin önceliğini vurgulamanın yanı sıra, BDÇ araçlarının kullanımında uzmanlaşmaları, tıp, hukuk, ticaret, inşaat gibi özel alanlar çevirisinde deneyim kazanmaları, anadil konuşuru editörün yardımından yararlanmaları yönünde tavsiyeler verilebilir.

Kaynakça

Akdağ, A. I. (2015). *Mütercim tercümanlık öğrencilerinde çeviri edincinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akyel, A. (1994). First language use in EFL writing: Planning in Turkish vs. planning in English. *International Journal of Applied Linguistics*, *4*(2), 169-196.

Akyel, A., & Kamışlı, S. (1997). Composing in first and second languages: Possible effects of EFL writing instruction. K. Pogner (Ed.), *Writing: Text and interaction. Odense working papers in language and communication* (ss. 69-105).

Beeby, A. (2000). Choosing an empirical-experimental model for investigating translation competence: The PACTE Model. M. Olohan (Ed.), *Intercultural faultlines. Research models in translation studies I. Textual and cognitive aspects* (ss. 43-55). Manchester: St Jerome.

Berk, Ö. (2005). *Kuramlar ışığında açıklamalı çeviribilim terimcesi*. İstanbul: Multilingual.

Campbell, S. (1998). *Translation into the second language*. New York: Longman.

Chriss, R. (2000). *Translation as a profession*. Article I: The Translator Profession. Erişim tarihi: 04.07.2018 www.huntrans124.com/chriss.pdf

[12] '…means the proven ability to use knowledge, skills and personal, social and/ or methodological abilities, in work or study situations and in professional and personal development.' (EMT, 2017, p. 3)

Cumming, A. (1997). The testing of second-language writing. C. Clapham & D. Corson (Eds.), *Language assessment, Vol. 7 of Encyclopedia of language and education* (ss. 51-63). Dordrecht, Netherlands: Kluwer.

Cumming, A. (1998). Theoretical perspectives on writing. *Annual Review of Applied Linguistics*, *18*, 61-78.

Cumming, A. (2001). Learning to write in a second language: Two decades of research. *IJES*, *1*(2), 1-23.

Denissova, N. (2017). Initial steps towards a strong curriculum: Turkish/Russian translation BA programs in Turkey. M. Gammone, M. A. Icbay, H. Arslan (Eds.) *International Association of Social Science Research, Book Series: Recent developments in education* (ss. 125-135). ISBN 978-83-943963-3-6 (E-book)

EMT (2017). *European Master's in translation. Competence framework 2017*. Erişim tarihi:20.09.2018 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/emt_competence_fwk_2017_en_web.pdf

Göpferich, S. (2013). Translation competence. Explaining development and stagnation from a dynamic systems perspective. *Target: International Journal of Translation Studies, 25*(1), 61-76.

Gülmüş, Z. (2012). Türk-Alman İşgücü Anlaşması'nın 50. yılında Almanya'da iletişim dili olarak Türkçe/Turkish as a language of communication in Germany in the 50th year of Turkish-German Labor Recruitment Agreement. Z. Gülmüş (Ed.) *Türk-Alman İşgücü Anlaşması'nın 50. yılında Almanya Türkleri.* (ss. 125-144). Eskişehir: YUTAM.

Hamp-Lyons, L. (Ed.) (1991). *Assessing second language writing in academic contexts.* Nonvood, NJ: Ablex.

Heeb, A. H. (2016). Professional translators' self-concepts and directionality: Indications from translation process research. *The Journal of Specialized Translation, 25*.

Hurtado Albir, A. (2007). Competence-based curriculum design for training translators. *The Interpreter and Translator Trainer, 1*(2), 163-195.

IAPTI. (2015). *Translation into a non-native language*. Erişim tarihi: 05.09.2018 https://tesi.cab.unipd.it/52787/1/MICHELA_ZANESCO_2016.pdf

Karim, K., & Nassaji, H. (2013). First language transfer in second language writing: An examination of current research. *Iranian Journal of Language Teaching Research*, *1*(1), 117-134.

Kościuczuk, T. (2016). L2 translation: to teach or to discourage? *Journal of Translator Education and Translation Studies*, *(1)*1, 4-22.

MYK. (2012). *Ulusal Meslek Standardı Çevirmen Seviye 6.* Erişim tarihi 10.11.2018 https://www.myk.gov.tr/guncelleme/?file=Medya%2C+%DDleti%FEim+ve+Yay%FDnc%FDl%FDk%5CUMS%5Ccevirmen_seviye_6.pdf

Neubert, A. (2000). Competence in language, in languages, and in translation. C. Schäffner & B. Adab (Eds.), *Developing translation competence* (ss. 3-18). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. Prentice Hall.

PACTE (2003). Building a translation competence model. F. Alves (Ed.), *Triangulating translation: Perspectives in process-oriented research* (ss. 43-66). Amsterdam: John Benjamins.

PACTE (2005). Investigating translation competence: conceptual and methodological issues. *Meta: Journal des Traducteurs / Meta: Translators' Journal, 50*(2), 609-619.

PACTE (2011). Results of the validation of the PACTE translation competence model: translation project and dynamic translation index. S. O'Brien (Ed.), *IATIS Yearbook 2010*, Londres: Continuum.

Pavlović, N. (2008). Directionality in translation and interpreting practice. Report on a questionnaire survey in Croatia. Pym, A., Perekrestenko, A. (Eds.): *Translation research projects* 1 (ss. 79-96). Tarragona, Spain: Intercultural Studies Group.

Pavlović, T. (2013). Exploring directionality in translation studies. *Explorations in English Language and Linguistics. 1*(2), 149-165.

Pokorn, N. K. (2000). Translation into a non-mother tongue in translation theory: Deconstruction of the traditional. A. Chesterman, N. G. San Salvador and Y. Gambier (Ed.) *Translation in context* (ss. 61-72). Amsterdam: John Benjamins.

Pokorn, N. K. (2005). *Challenging the traditional axioms. Translation into a non-mother tongue.* Benjamins translation library, v. 62. Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamins Pub.

Pokorn N. K. (2016). Перевод на иностранный язык в подготовке и профессиональной деятельности переводчиков. / Translation into L2: Not a shameful but a valid practice in the market and the classroom. *Вестник СПбГУ, 9*(4).

Pym, A. (2003). Redefining translation competence in an electronic age. In defense of a minimalist approach. *Meta: Journal des Traducteurs / Meta: Translators' Journal, 48*(4), 481-497.

Rinnert, C., & Kobayashi, H. (2009). Transferability of L1/L2 writing competence. A. M. Stoke (Ed.), *JALT2008 Conference Proceedings*. Tokyo: JALT.

Schäffner, C. (2000). Running before walking? Designing a translation programme at undergraduate level. C. Schäffner & B. Adab (Ed.), *Developing translation competence* (ss. 143-156). Amsterdam: John Benjamins.

Sofer, M. (2013). *The global translator's handbook*. Taylor Trade Publishing (e-book).

Vardar, B. (2001). *Dilbilimin temel kavram ve terimleri.* İstanbul: Multilingual.

Whyatt, B., & Kościuczuk, T. (2013). Translation into a non-native language: The double life of the native-speakership axiom. *Translation in an Age of Austerity*, *60*.

Yazıcı, M. (2007). *Yazılı çeviri edinci*. Istanbul: Multilingual.

Zhang, J., & Pang, Y. (2014) Mirroring, reformulation and functional translation. A complementary TEFL model for advanced learners, *The Interpreter and Translator Trainer*, *8*(1), 52-69.

Комиссаров, В. Н. (2002). *Современное переводоведение.* Москва: ЭТС [Komissarov, V.N. (2002). *Contemporary translation studies*. Moscow: ETS]